

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เหตุผล

โดยที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทวิธีการหนึ่งที่ทำให้ข้อพิพาทสามารถระงับไปได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม การนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไปใช้อย่างแพร่หลาย จะมีส่วนช่วยทำให้สังคมสามารถแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข แต่การส่งเสริมให้มีการใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างแพร่หลาย จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับสิทธิหน้าที่ของคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง เช่น การกำหนดให้อายุความสะดุดอยู่ การรักษาความลับในการไกล่เกลี่ย และการบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทที่ทำขึ้น จึงสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกข้อกำหนดและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
ข้อกำหนดและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๕ ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์ให้มีการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นกับตน คู่กรณีฝ่ายนั้นอาจบอกกล่าวไปยังคู่กรณีอีกฝ่ายหรือขอให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีไกล่เกลี่ยดำเนินการให้

ในกรณีที่คู่กรณีขอให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีไกล่เกลี่ยดำเนินการให้ ให้หน่วยงานนั้นสอบถามความสมัครใจของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งที่จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ย

มาตรา ๖ เมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายยินยอมเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยแล้ว ให้อายุความในการดำเนินคดีสะดุดหยุดอยู่ และให้เริ่มนับอายุความในการดำเนินคดีต่อเมื่อการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง

มาตรา ๗ ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้คู่กรณีอาจตกลงขั้นตอนหรือการดำเนินการใดในการจัดให้มีการไกล่เกลี่ยได้ การตกลงดังกล่าวให้รวมถึงข้อบังคับหรือระเบียบของหน่วยงานซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีไกล่เกลี่ยที่คู่กรณีระบุไว้ในข้อตกลงด้วย

ส่วนที่ ๒
ผู้ไกล่เกลี่ย

มาตรา ๘ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการไกล่เกลี่ย และต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

(๑) เป็นผู้มิประสพการณ์ในการทำงานสาขาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การไกล่เกลี่ย

(๒) มีความซื่อสัตย์สุจริต มีบุคลิกภาพ มีความประพฤติ และมีทัศนคติที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย

(๓) ไม่เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และ

(๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ

หน่วยงานซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีไกล่เกลี่ยอาจกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือกผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งจะปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของตนได้ตามความเหมาะสม

มาตรา ๙ ในกรณีที่คู่กรณีไม่ได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น ให้คู่กรณีร่วมกันตกลงแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย ๑ คน หากคู่กรณีไม่สามารถตกลงแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยได้ คู่กรณีอาจร่วมกันขอให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีไกล่เกลี่ยแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยให้

การแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งแต่วันแต่กรณีผู้ไกล่เกลี่ยมีสิทธิได้รับค่าป่วยการจากหน่วยงานซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีไกล่เกลี่ยแล้ว หากผู้ไกล่เกลี่ยคิดค่าป่วยการในการไกล่เกลี่ย คู่กรณีต้องตกลงรับผิดชอบค่าป่วยการผู้ไกล่เกลี่ยก่อนการแต่งตั้ง หากไม่ได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น ให้คู่กรณีรับผิดชอบค่าป่วยการดังกล่าวฝ่ายละเท่าๆ กัน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจให้คู่กรณีวางเงินประกันค่าป่วยการไว้กับหน่วยงานซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีไกล่เกลี่ยตามที่ผู้ไกล่เกลี่ยและคู่กรณีตกลงร่วมกัน ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากหน่วยงานดังกล่าวด้วย

มาตรา ๑๐ ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางและความเป็นอิสระของตนให้คู่กรณีทราบ

หากปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระของผู้ไกล่เกลี่ย คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจคัดค้านผู้ไกล่เกลี่ยได้ หากผู้ไกล่เกลี่ยขอถอนตัว ไม่ถือว่าการถอนตัวนั้นเป็นการยอมรับเหตุที่คู่กรณีคัดค้าน

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ผู้ไกล่เกลี่ยตาย ถอนตัว หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ดำเนินการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยใหม่ตามมาตรา ๙

ส่วนที่ ๓ กระบวนการไกล่เกลี่ย

มาตรา ๑๒ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตและเป็นกลางและต้องช่วยเหลือสนับสนุนคู่กรณีในการเจรจาเพื่อระงับข้อพิพาทด้วยความสมัครใจของคู่กรณีทุกฝ่าย

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่คู่กรณีไม่ได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น ผู้ไกล่เกลี่ยอาจกำหนดขั้นตอนหรือแนวทางในการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ของข้อพิพาท ความประสงค์ของคู่กรณี การปฏิบัติต่อคู่กรณีอย่างเป็นธรรมและความต้องการที่จะระงับข้อพิพาทด้วยความรวดเร็ว

มาตรา ๑๔ เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยอาจอนุญาตให้เฉพาะแต่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายอยู่ในการประชุมไกล่เกลี่ยก็ได้ ทั้งนี้ผู้ไกล่เกลี่ยต้องแจ้งถึงการดำเนินการไกล่เกลี่ยนั้นให้คู่กรณีฝ่ายที่มีได้เข้าร่วมทราบด้วย

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่ตัวแทน ทนายความ ที่ปรึกษาของคู่กรณีหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยอนุญาตให้เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยด้วย

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้รับฟังข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการไกล่เกลี่ยดังต่อไปนี้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีหรือกระบวนการพิจารณาใดๆ เว้นแต่เพื่อการบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทตามความในตอนที่ ๔

(๑) ความประสงค์หรือความเต็มใจของคู่กรณีในการขอเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ย

(๒) ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในการระงับข้อพิพาทของคู่กรณีในการไกล่เกลี่ย

(๓) การยอมรับหรือข้อความที่กระทำโดยคู่กรณีในการไกล่เกลี่ย

(๔) ข้อเสนอใด ๆ ที่เสนอโดยผู้ไกล่เกลี่ย

(๕) ข้อเท็จจริงที่ได้แสดงให้เห็นถึงความเต็มใจที่จะยอมรับข้อเสนอในการไกล่เกลี่ย

(๖) เอกสารที่จัดทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะใช้หรือใช้ในการไกล่เกลี่ยโดยเฉพาะ

พยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใดที่มีอยู่และนำสืบได้อยู่แล้วในกระบวนการพิจารณาของศาล กระบวนการอนุญาโตตุลาการ หรือกระบวนการอื่นใดย่อมไม่ต้องห้ามตามความในวรรคหนึ่งด้วยเหตุที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำไปใช้ในการไกล่เกลี่ย

มาตรา ๑๖ หากคู่กรณีสามารถตกลงระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยจัดให้มีการทำข้อตกลงระงับข้อพิพาท

ข้อตกลงระงับข้อพิพาทให้ใช้เป็นหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดีได้เมื่อคู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

มาตรา ๑๗ ในกรณีดังต่อไปนี้ให้ถือว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง

(๑) คู่กรณีตกลงระงับข้อพิพาทได้

(๒) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์ให้ทำการไกล่เกลี่ยอีกต่อไป

(๓) ผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่า การดำเนินการไกล่เกลี่ยต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์และให้ยุติการไกล่เกลี่ย

มาตรา ๑๘ ผู้ไกล่เกลี่ยไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่งในการกระทำตามหน้าที่ เว้นแต่จะกระทำการโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงทำให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียหาย

ส่วนที่ ๔
การบังคับตามข้อตกลงระดับข้อพิพาท

มาตรา ๑๙ หากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงระดับข้อพิพาท คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้บังคับตามข้อตกลงระดับข้อพิพาทได้ ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

การร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องกระทำภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่คู่กรณีไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง เว้นกรณีมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีบังคับตามข้อตกลงระดับข้อพิพาทภายหลังสิ้นสุดระยะเวลาดังกล่าวก็ได้

การร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้อื่นต่อศาลที่มีการทำข้อตกลงระดับข้อพิพาทในเขตศาลหรือศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล และให้เสียค่าขึ้นศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในอัตราเดียวกับคำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเทศ

มาตรา ๒๐ ให้ศาลบังคับตามข้อตกลงระดับข้อพิพาท เว้นแต่คู่กรณีที่ถูกขอให้บังคับพิสูจน์ให้เห็นว่า

(๑) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถที่จะเข้าทำข้อตกลงระดับข้อพิพาท
หรือ
(๒) มูลเหตุแห่งข้อพิพาทเป็นเรื่องที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๓) ข้อตกลงระดับข้อพิพาทเกิดจากกลฉ้อฉล
(๔) ข้อตกลงระดับข้อพิพาทมีลักษณะที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่
(๑) ศาลมีคำสั่งไม่บังคับตามข้อตกลงระดับข้อพิพาท
(๒) คำสั่งของศาลไม่เป็นไปตามข้อตกลงระดับข้อพิพาท
(๓) คำสั่งของศาลละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ข้อตกลงระดับข้อพิพาทมีผู้ค้าประกันหรือผู้ให้หลักประกันการปฏิบัติตามข้อตกลงด้วย คู่กรณีอาจร้องขอให้บังคับผู้ค้าประกันหรือผู้ให้หลักประกันพร้อมไปกับการยื่นคำร้องขอตามมาตรา ๑๙ ด้วยก็ได้

ส่วนที่ ๕

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ระหว่างประเทศ

มาตรา ๒๒ ให้นำความในส่วนที่ ๑ ถึงส่วนที่ ๔ มาใช้บังคับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ระหว่างประเทศด้วยโดยอนุโลม

ให้ถือว่าข้อพิพาทเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ระหว่างประเทศ หากปรากฏว่า

(๑) คู่กรณีมีสถานประกอบการอยู่ในประเทศต่างกันในขณะที่ทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือ
(๒) สถานที่ใดสถานที่หนึ่งดังต่อไปนี้ตั้งอยู่นอกประเทศที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสถานประกอบการอยู่

- (ก) สถานที่การปฏิบัติการชำระหนี้ในส่วนสำคัญของธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือ
- (ข) สถานที่ที่ใกล้ชิดกับมูลเหตุที่พิพาทมากที่สุด

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่คู่กรณีทำข้อตกลงระงับข้อพิพาทกันได้ คู่กรณีอาจตกลงร่วมกันให้แต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการและให้ทำคำชี้ขาดตามข้อตกลงนั้นก็ได้

หากผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการตามวรรคหนึ่งเห็นว่าข้อตกลงระงับข้อพิพาทนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ให้มีคำชี้ขาดไปตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทนั้น

ส่วนที่ ๖

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๒๔ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อาจทำโดยผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และให้นำความในส่วนที่ ๑ ถึงส่วนที่ ๔ มาใช้กับการไกล่เกลี่ยตามมาตรานี้ด้วยโดยอนุโลม

ข้อตกลงระงับข้อพิพาทที่ทำขึ้นในการไกล่เกลี่ยตามวรรคหนึ่งอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

ส่วนที่ ๗

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับคดีอาญา

มาตรา ๒๕ เว้นแต่คู่กรณีตกลงกันไว้โดยชัดแจ้งเป็นอย่างอื่น เมื่อคู่กรณีทำข้อตกลงระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับคดีอาญา ให้ถือว่าเป็นการยอมความกันในส่วนที่เกี่ยวกับคดีความผิดต่อส่วนตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๖ ในข้อพิพาทที่เกี่ยวกับคดีความผิดอาญาต่อแผ่นดิน คู่กรณีอาจนำเสนอข้อตกลงระงับข้อพิพาทต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญา ให้ศาลนำข้อตกลงระงับข้อพิพาท การชดใช้ เยียวยา ความเสียหายและการบรรเทาผลร้าย การรู้สำนึกในการกระทำ ความประสงค์ที่จะติดใจดำเนินคดีต่อไปหรือไม่ของผู้เสียหาย ตลอดจนพฤติการณ์อื่นใดที่ศาลเห็นสมควรมาประกอบการพิจารณาและกำหนดโทษในคดีอาญา ทั้งนี้ ประธานศาลฎีกาอาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการนำเสนอข้อตกลงระงับข้อพิพาทต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาและกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องของศาลก็ได้

มาตรา ๒๗ ข้อตกลงระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับคดีอาญาต้องไม่เกิดจากการบังคับ ชูเชิญ หลอกลวง จูงใจหรือมีคำมั่นสัญญาโดยมิชอบ หรือการกระทำโดยมิชอบประการอื่น

มาตรา ๒๘ เว้นแต่คู่กรณีตกลงกันได้โดยชัดแจ้งเป็นอย่างอื่น เมื่อคู่กรณีทำข้อตกลงระงับข้อพิพาทที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจมีสิทธิฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตามความในลักษณะ ๓ หมวด ๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ถือว่าข้อตกลงดังกล่าวเป็นการระงับข้อพิพาทในส่วนแพ่งและคู่กรณีคงผูกพันเฉพาะตามข้อกำหนดและเงื่อนไขในข้อตกลงระงับข้อพิพาทเท่านั้น

ส่วนที่ ๘

หน่วยงานซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีไกล่เกลี่ย

มาตรา ๒๙ หน่วยงานซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีไกล่เกลี่ยอาจออกระเบียบหรือข้อบังคับใดๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีการไกล่เกลี่ยด้วยความเป็นธรรม สดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการกำหนดคุณสมบัติ การคัดเลือกและขึ้นทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ยของหน่วยงาน จริยธรรมของผู้ไกล่เกลี่ย การกำหนดค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายและค่าป่วยการในการจัดให้มีการไกล่เกลี่ยก็ได้

มาตรา ๓๐ หน่วยงานซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีไกล่เกลี่ยอาจจัดให้มีการส่งเสริม เผยแพร่ความรู้และพัฒนาการไกล่เกลี่ย เพื่อให้ประชาชน ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานอื่น มีความรู้ความเข้าใจในการไกล่เกลี่ย ทั้งนี้ อาจจัดเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายด้วยก็ได้

ส่วนที่ ๙
บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับกับการไต่เปลี่ยนที่ได้ดำเนินอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังไม่สิ้นสุด และข้อตกลงระงับข้อพิพาทที่ได้จากการไต่เปลี่ยนดังกล่าวด้วย

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี